

A kiskunfélegyházi Móra Ferenc Gimnázium könyvtára

Gyuris István Viktor*

* Szegedi Tudományegyetem, informatikus könyvtáros-néprajz minor szakos hallgató

Kulcsszavak

Kiskunfélegyháza
Móra Ferenc
gimnázium
könyvtár
Eyszrich György

Ferenc Móra
grammar school
library
György Eyszrich

Absztrakt

A kiskunfélegyházi Móra Ferenc Gimnázium története egészen 1809-ig nyúlik vissza, könyvtáráról viszont csak az 1881/82-es tanévtől rendelkezünk pontos adatokkal. Ebben az évben alapították meg a kor elvárásainak megfelelően az *ifjúsági könyvtárat*. Ettől az időponttól kezdve egészen napjainkig igyekszem felvázolni az iskolai könyvtár általános képét, emellett egy bekezdés erejéig kitérek Móra Ferenc és a Szeptemberi emlék című novellából ismert Eyszrich tanár úr itt töltött éveire.

Történeti áttekintés

Az 1809-es alapítású kiskunfélegyházi *Móra Ferenc Gimnázium* történetéről a kezdetek óta rendelkezünk forrásokkal, könyvtáráról viszont csak elvétve számolnak be ezek. Csupán az 1881/82-es tanévtől rendelkezünk pontos adatokkal az állomány gyarapodását illetően. Ebben az évben a kor elvárásaihoz igazodva a tanári testület megalapította az *ifjúsági könyvtárat*. A tanárok szakmai felkészülésére és önképzésére korábban is rendelkezésre állt a *tanári könyvtár*, a diákok számára történő kölcsönzések viszont esetlegesek voltak, ezenkívül nem adtak számot az állomány összetételéről, bővítéséről (Szabóné 2011: 131).

Az 1881-es döntés értelmében minden beiratkozott tanuló 40 krajcárt volt köteles befizetni a könyvtár megalapítására, így végül 29 forint 60 krajcár gyűlt össze, melyből 27 forint 60 krajcárt fordítottak könyvek vételére, a fennmaradt összeget pedig a könyvtár megnyitásához feltétlenül szükséges felszerelések vásárlására költötték. Szintén ettől az évtől kezdve közölték a *Kis-Kun-Félegyházi Városi Kath. Gymnasium Értesítőjében* mindkét könyvtár éves gyarapodását. Ebben a tanévben a tanári könyvtár 22 művel 31 kötetben gazdagodott, a könyvvásárlások mellett jelentősek voltak az ajándékok is. Az ajándékozók a *Franklin-társulat*, *Lampel Róbert-féle kiadó*, *Eggenberger kiadó*, *Weidmann-féle kiadók*,

Köpesdy főgymn. igazgató, *Simonides Károly gymn. tanár* voltak. A vásárlások és az adományok révén ebben az évben már 1179 kötet könyvből állt a tanári könyvtár (Agócs 1882: 25-28).

Az ifjúsági könyvtár megalapítására is érkeztek be ajándékok, az ajándékozók a *Szt. István-társulat*, *A gymn. könyvtár*, *Simonides Károly gymn. tanár*, *Csajka Jenő*, *Timár Lajos* voltak, így az végül 68 művel 85 kötetben kezdhetette meg működését. A gimnázium kapott tárgyadományokat is, melyeket a *Régiségtár* vett át. Ez később különvált a *Régi tárgyak gyűjteményére* és a *Pénz- és éremgyűjteményre*. Ezeket egészen a városi múzeum 1906-os megalapításáig a könyvtár kezelte (Szolnoky 1997: 47). Számos kincsként őrzött kötet adományokból és hagyatékokból származik, viszont csak a vásárolt dokumentumok adatait közölték módszeresen az értesítőkből, az ajándékok és az ajándékozók neve nem mindig visszakövethető, továbbá könyvleltár sem maradt fenn ezekből az időkből.

1886-ban Say Móricz a budapest-vidéki tankerületi főigazgatóság intézeti főigazgatójának tervei szerint több területen is nagy fejlesztések történtek a gimnáziumban. Többek között az ő kezdeményezése nyomán szavazott meg ebben az évben a városi közgyűlés 100 forint évi átalányt a tanári könyvtár gyarapítására, és szintén az ő indítványozása alapján választották meg Holló László rendes tanárt

igazgatóvá, aki célul tűzte ki az intézet főgimnáziummá bővítését (Szolnoky 1997: 34-35).

A későbbi névadó, Móra Ferenc diákévei épp erre a mozgalmas átmeneti időszakra esnek. 1889-ben még a *Kis-Kun-Félegyházi Városi Katolikus Algymnasiumban* kezdte meg tanulmányait. Ebben az évben az ifjúsági könyvtár 328 kötetes állománnyal rendelkezett (Holló 1890: 10), mely végzésének idejére már 572 kötetre nőtt (Holló 1897: 24). Szerencsésen fennmaradt a tanári könyvtár 1885-ben indított jegyzőkönyve, amely lefedi ezt az időszakot is. Ez a dokumentum egyéb adatok mellett tartalmazza a tanári kar tagjainak kölcsönzéseit, így megtalálhatjuk például Móra Szeptemberi emlék című novellájában megörökített jószágos Eyszrich tanár úr saját kezűleg vezetett kölcsönzéstörténetét.

állománya ezekre az évekre egy őrizetlen, ablaktalan helyiségbe került. A helyreállítási munkálatok csak 1947-től kezdődtek meg és több éven át tartottak. Az ezt követő idők békés épüléssel teltek. Az 1956-os év számos változást hozott a gimnázium és a könyvtár számára. Ebben az évben vette fel az intézmény a *Móra Ferenc Gimnázium* nevet, majd a két könyvtárat összevonták és a 7-es tanterembe költöztették. Állandó könyvtárost foglalkoztattak és leltárakat is készítettek, viszont egy sem maradt fenn 1961 előtről. 1972-ben költözött a könyvtár a jelenlegi helyére, ekkor hagyta el Garai István igazgató a gimnáziumhoz épített szolgálati lakást, melyben a könyvtár és a menza kapott helyet (Szolnoky 1997: 53). 2000-ben a könyvtár teljes átrendezésen ment keresztül, és az addig zárt olvasótermet megnyitották a diákok előtt (Szabóné-Bodó 2001: 69).

Author/Title	Year	Volume	Notes
<i>Slogan Psychologie</i>	1896	1. kötet	
<i>Wundt Psychologie</i>	1896	1. kötet	
<i>Holló Magyar tört. 1. kötet</i>	1894	1. kötet	
<i>Erdélyi A börtön Magyarország</i>	1895	1. kötet	
<i>Keller Pedagógia</i>	1896	1. kötet	
<i>Jókai Jancsi és a végvár</i>	1896	I. 2.	
<i>" Kézjancs gazdagok</i>	1896	I. 23.	
<i>Jókai A magyar elöljárók</i>	1896	1. kötet	
<i>Walt. magy. Moravská</i>	1896	1. kötet	
<i>Müller A logika rendszere</i>	1896	1. kötet	
<i>Ballaži Német magyar stik.</i>	1896	1. kötet	
<i>Kovács Latin magy. szótár</i>	1896	1. kötet	
<i>Jókai Viktor képzőműv.</i>	1897	1. kötet	
<i>Jókai Vitéz és a 2. kötet</i>	1897	1. kötet	
<i>" Rab Ráby</i>	1897	1. kötet	
<i>Jókai "Fal. magy. stik.</i>	1897	1. kötet	
<i>Halmi, Ac. Augerm. Kedem VIII. 1/2</i>	1897	1. kötet	
<i>Fürstly Lat. stik.</i>	1897	1. kötet	
<i>Új Könyvek, 1897. Szeptember 20-tól kezdve.</i>			
<i>Német nyelvvel történet</i>	1897	1. kötet	
<i>Magyar nyelvvel történet 4. kötet</i>	1897	1. kötet	
<i>Jókai Viktor a 65. kötet</i>	1897	1. kötet	
<i>Jókai Viktor 54-65. kötet</i>	1897	1. kötet	
<i>Jókai X. és XI. kötet</i>	1897	1. kötet	
<i>Jókai 26. és 27. kötet</i>	1897	1. kötet	
<i>Jókai 42</i>	1897	1. kötet	
<i>Jókai 34</i>	1897	1. kötet	
<i>Kézjancs a dráma és stik.</i>	1897	1. kötet	
<i>Holtkötet, Nibelungenl.</i>	1897	1. kötet	
<i>Erdélyi a magyar stik.</i>	1897	1. kötet	
<i>Kézjancs a magyar stik.</i>	1897	1. kötet	
<i>Magyar nyelvvel történet</i>	1897	1. kötet	

1. kép: Eyszrich György kölcsönzései. Forrás: A szerző saját felvétele, 2017.

A főgimnáziumi kinevezés és az 1897-es új épületbe költözés további lendületet adott a könyvtár gazdagítására. Az első világháború idején a román megszállás alatt az épület nagy károkat szenvedett, majd fogolytáboroként működött, ezért 1921-ig szünetelt itt a tanítás, a könyvtár viszont szerencsésen átvészelte ezt az időszakot (Szabóné 2011: 132.). A második világháború alatt nagyobb kár érte az épületet és az állományt. 1944-től hadikórház működött itt, az épület károsodását pedig 40%-ra becsülik. A könyvtár

Az állomány összetétele

A legkorábbi fennmaradt hivatalos leltárat 1961. szeptember 1-én indították, azóta a VII. Könyvleltárnál tartanak, a könyvtár hozzávetőleg 22000 db dokumentummal rendelkezik, ebből 1500-1800 db az épület pincéjében van elraktározva.

A törzsanyag leggyorsabban változó részét a tankönyvek képezik. Mivel ezeknek néhány éven belül új kiadása jelenik meg, hamar elavulttá válnak. Ennélfogva a könyvtár ezeket külön kezeli. A gimnázium könyvtára a tartós tankönyvek nyári visszagyűjtésére egyedi módszert vezetett be: 2002-2003-as tanév óta versenyt rendeznek az egyes osztályok között, az az osztály amelyik leghamarabb szolgáltatja vissza az összes kiadott tankönyvet, tortát nyer (Szabóné-Nagyné 2003: 88-89).

Különgyűjtemények

A könyvtár olvasótermében több különgyűjtemény is található, ezek tartalmazzák a könyvtár legértékesebb kincseit. Ezek között van helyismereti gyűjtemény, a partnervárosok iskoláinak ajándékai, "Akiire büszkék vagyunk" címen pedig a volt diákok műveit gyűjtötték össze. Az antik könyvek polcain tömött sorokban állnak a XIX. századi könyvek, bekötött újságok. A legrégebbi lapok a reformkorból származnak. Az alsóbb polcokon egységes kötésben szerepel például a *Figyelő*, *Századok*, *Magyar Nyelvőr*, *Társalkodó*, *Jelenkor*, *Budapesti Rajzolatok*, *Pesti Napló*, *Pesti Hírlap* és még sok más.

Az intézmény frissen jutott hozzá a XIX. század végi monumentális, többkötetes művekhez is. Ennek egy példája *Az Osztrák-Magyar Monarchia Írásban és Képben*, melyet a füzetek megjelenésével párhuzamosan kapott meg a könyvtár:

"Főtisztelendő Kiss Boldizsár plébános ur nemeskeblűségénekujabbjelét adta, midőntanintézetünket a következő művekkel megajándékozta: *Az osztrák-magyar Monarchia írásban és képen és Hiador munkái*. [...] Baksay József a tanári könyvtár őre"¹

A könyvtár legrégebbi könyvei 2002-2003 óta egy pályázati pénzből épült vitrines szekrényben vannak elhelyezve. A legkülönfélébb könyvrégiségek között az 1666-ban Nagy-Szombatban megjelent *Corpus Juris* és a szintén onnan származó 1740-es *Tripartitum* és az 1779-es Pozsonyban megjelent *A Magyar és Erdély-Országok Törvénykönyve* című kiadvány a könyvtár legféltettebb kincsei. Helyett kapott itt továbbá gróf Széchenyi István 1830-as *Hitel* munkájának első teljes kiadása, Arany János *Shakespere Szent-Iván éji álom* fordításának 1880-as második kiadása, és Móra Ferenc *Confiteor* című művének kézírata (Szabóné 2011: 133-134). Az állomány különleges és ritka kötetei gyakran szerepelnek kiállításokon, megemlékezéseken.

Gyűjtőkör

Mint ahogy a gimnázium korábbi évszázadai során, úgy az új évezredben is a könyvtár diákok és a tanárok felkészülésének segítségét tartja szem előtt. Elsődlegesen azokat a kiadványokat gyűjti, melyek elengedhetetlenek a diákok tanulmányaihoz. Ezek közt szerepelnek tankönyvek, szótárak, lexikonok, kötelező olvasmányok. Újabban az idegennyelv oktatás bővülésével egyre több kétnyelvű könyvre van igény.

A kétszintű érettségi 2005-ben történt bevezetése óta igen népszerűek az emelt szintű vizsgára felkészítő kiadványok. Mindezekon felül a könyvtár igyekszik olyan könyvekkel gyarapítani az állományt, melyek a diákok érdeklődési körébe tartozhatnak.

A könyvtár egyéb szolgáltatásai

A könyvtárban könyvolvasáson és kölcsönzésen kívül lehetőség van például fénymásolásra és nyomtatásra. A tanulók egy asztali számítógépet használhatnak interneteléréssel, továbbá egy pályázaton nyert laptopot, egyelőre internetelés nélkül. A könyvtár igazi különlegessége a könyvtári órák szervezése. Könyvtárismertető órákat az első osztályosok számára a 2001-2002-es tanév óta tart a könyvtáros (Szabóné-Nagyné 2002: 87). A 2004-2005-ös tanévtől kezdve már informatika órák is folynak itt, melyek a könyvtári informatikáról szólnak (Szabóné 2005: 98-99). Az olvasóterem egy interaktív táblával is fel van szerelve, ezért gyakran tartanak itt a szaktanárok művészettörténet és média órákat, de a filmvetítések sem ritkák.

Működtetési nehézségek

A könyvtár működtetését azok a diákok segítik, akik itt töltik az 50 órás kötelező közösségi munkájukat. Ennek nagy hasznát vette a könyvtár, ugyanis 2012 nyarán csőtörés történt a 2005-ben kialakított mozgássérült mosdóban, mely évtizedek óta nem látott pusztítást okozott. Ezek után a költöztetés a könyvtár ideiglenes helyére, a 32-es terembe, majd a 2014 nyarán lebonyolított visszaköltöztetés munkálataiban nagy segítséget jelentett a diákok szorgos munkája (Szabóné 2015: 88-89).

Tervek a jövőre

Jelenleg is folyik a könyvtár harmadik termének kialakítása, melyben egy pályázaton nyert 10-12 számítógépet helyeznek el a tervek szerint. Itt lehetőségük lesz a diákoknak az internethasználatra, továbbá a könyvtár katalógusát is szeretnék így kereshetővé tenni. A gimnázium könyvtárosa a sikeres működés zálogát az összefogásban látta, ezért egyesületet alapított, melynek tagja a kiskunfélegyházi tankerület minden iskolájának könyvtárosa, továbbá a kiskunfélegyházi Petőfi Sándor Városi Könyvtár dolgozói is. Gyűléseiken a mindüket érintő közös problémák helyi megoldásának lehetőségeit vitatják meg.

IRODALOM

Szabóné Simon, Erzsébet (2011): A gimnázium könyvtárának története. In: Kőfalviné Ónodi Márta, Kőfalvi Tamás (szerk.): *A 200 éves kiskunfélegyházi Móra Ferenc Gimnázium emlékkönyve 1809/1810-2009/2010*. Kiskunfélegyháza: Móra Ferenc Gimnázium, 131–135. p.

Szolnoky, Jenő (1997): *Emlékkönyv : 100 Éves Az 1809-ben Alapított Móra Ferenc Gimnázium Főépülete*, Kiskunfélegyháza: Móra Ferenc Gimnázium

FORRÁSOK

Agócs, János (1882): *A Kis-Kun-Félegyházi Városi Kath. Algymnasium Értesítője Az 1881/82. Tanévről*. K.-Félegyháza

Holló, László (1888): *A Kis-Kun-Félegyházi Városi Kath. Algymnasium Értesítője Az 1887/88. Tanévről*. K.-Félegyháza

Holló, László (1890): *A Kis-Kun-Félegyházi Városi Kath. Algymnasium Értesítője Az 1889-90. Tanévről*. Kis-Kun-Félegyháza: Ranezay József Könyvnyomdájában

Holló, László (1897): *A Kis-Kun-Félegyházi Városi Kath. Főgymnasium Értesítője Az 1896/97. Tanévről*. Léva: Nyitrai és Társa Könyvnyomdájában

Szabóné Simon, Erzsébet (2005): Könyvtár. In: Rosta Ferenc (közl.): *A kiskunfélegyházi Móra Ferenc Gimnázium Értesítője A 2004-2005-ös Tanévről*. Kiskunhalas: Kópia Kft., 98-99. p.

Szabóné Simon, Erzsébet (2015): Könyvtár. In: Rosta Ferenc (közl.): *A kiskunfélegyházi Móra Ferenc Gimnázium Értesítője A 2014-2015-ös Tanévről*. Kiskunhalas: Kópia Kft., 88-89. p.

Szabóné Simon, Erzsébet–Bodó, Édua (2001): Könyvtár. In: Rosta Ferenc (közl.) *A kiskunfélegyházi Móra Ferenc Gimnázium Értesítője A 2000-2001-es Tanévről*. Kiskunhalas: Kópia Kft., 69.p.

Szabóné Simon, Erzsébet–Nagyné Bodó, Édua (2002): Könyvtár. In: Rosta Ferenc (közl.): *A kiskunfélegyházi Móra Ferenc Gimnázium Értesítője A 2001-2002-es Tanévről*. Kiskunhalas: Kópia Kft., 87. p.

Szabóné Simon, Erzsébet–Nagyné Bodó, Édua (2003): Könyvtár. In: Rosta Ferenc (közl.): *A kiskunfélegyházi Móra Ferenc Gimnázium Értesítője A 2002-2003-as Tanévről*. Kiskunhalas: Kópia Kft., 88-89. p.

ADATKÖZLŐK

Szabóné Simon Erzsébet

JEGYZETEK

¹Holló, László (1888): *A Kis-Kun-Félegyházi Városi Kath. Algymnasium Értesítője Az 1887/88. Tanévről*, K.-Félegyháza 46. p.

The library of the Móra Ferenc Grammar School in Kiskunfélegyháza

István Viktor Gyuris

The history of the Móra Ferenc Grammar School dates back to 1809 however, we have precise information about its library only from the school year of 1881/82. In that year, according to the expectations of the time, the youth library was founded. Beginning with that point of time to our current days, I try to delineate a general image of the school library, and for a paragraph I mention the years of Ferenc Móra and his teacher György Eyszrich spent here.